

Formidlingsopgaver i dansk – SRP

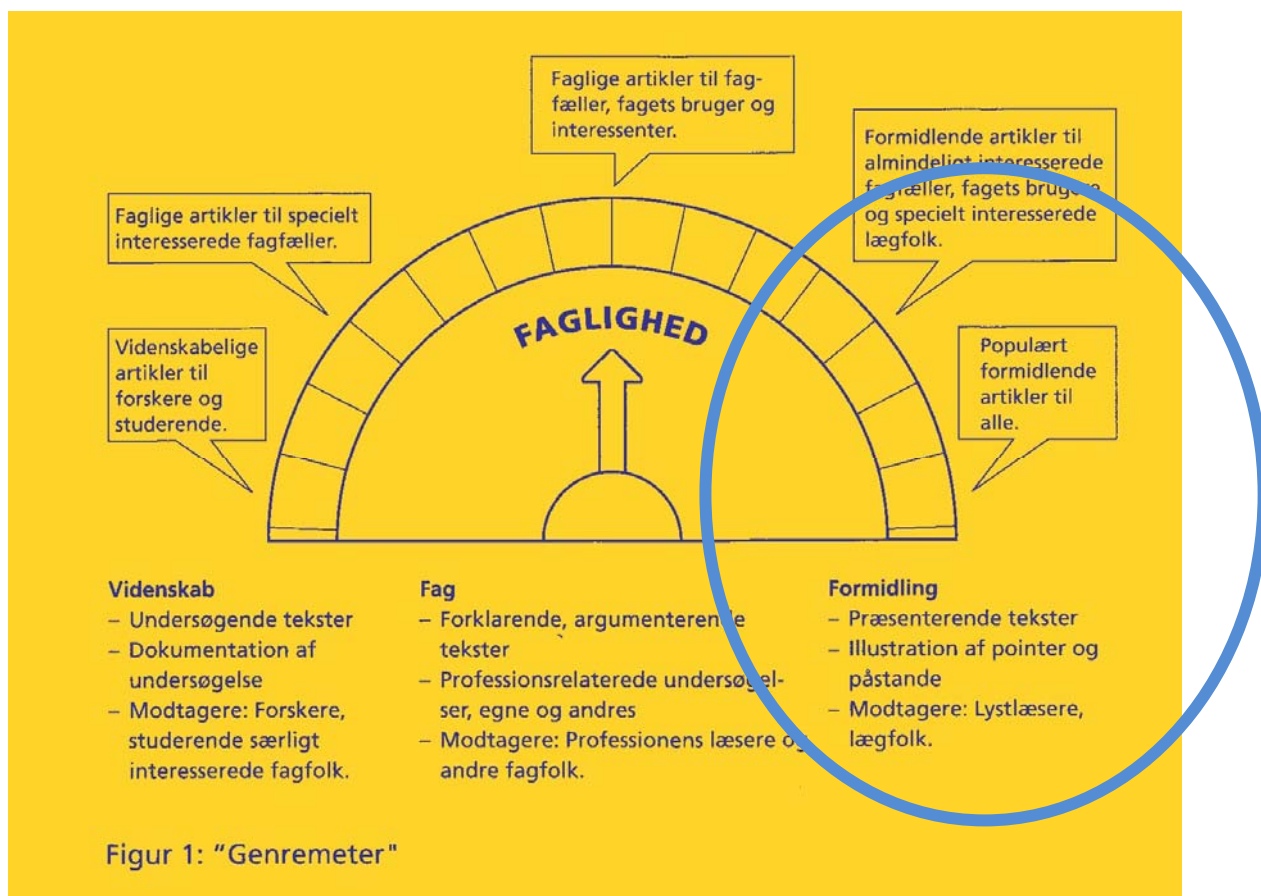
Haslev Gymnasium og hf

version: 17-12-2008

Bente og Flemming Christensen

Rev.: 5-2-2009

Alt med høj rød tekst er indføjjet efter udlevering til eleverne

Figur 1: "Genremeter"

Formidlings-opgaver i SRP

Studieretningspro-

jektet i 3.g STX

fc/ec - Haslev gymnasium og hf

Overordnede rammer for opgaven

Udgangspunktet er at eleverne har fået mulighed for at kombinere et studieretningsfag på a-niveau **med dansk – som formidlingsfag**. Opgaven går ud på at lave en 3-delt opgave:

1. En rimeligt dybtgående (særfaglig) opgave i fx fysik om fx kaosteori
2. At omforme denne fysikopgave om kaos-teori til populærvidenskabelig artikel i fx Illustreret videnskab
3. At skrive en metaopgave om de kommunikationsmæssige overvejelser der ligger til grund for artiklens udformning **"med præsentation og brug af et danskfagligt begrebsapparat"** (*denne tilføjelse har Susan Mose foreslået og det er helt sikkert en god idé*) (valg og fravalg fremstillingsformer sproglige niveau modtagervinkling etc).

En fornuftig vægtning **kunne** være – med en opgave på 20-25 sider **egentlig tekst** (**ekskl.** forside, indholdsfortegnelse (Evt.) slutnoter , litteraturliste, linkliste, bilag etc) :

1. 'fysikopgaven' om kaosteori	12-15 sider
2. 'Ill-videnskab'-artiklen	3-4 sider
3. Meta-dansk-delen	4-6 sider

Enkeltdelene i opgaven: Du skal gå på tre ben!

Eleven gennemfører først :

1 - en grundig 'opgaveløsning' i studieretningsfaget – hvilket resulterer i en omfattende opgave om fx **kaosteori på højt fysik-fagligt niveau**.

..... resten består så i :

1b. at 'vælte' dette flotte akademiske bygningsværk omkuld ('Kill your Darlings' – i hvert fald delvist) , for så....

2. ... at udvælge de egnede stumper som med passende omformning og relevant/nødvendigt supplement kan indgå i **artiklen i Illustreret videnskab**. Overvejelserne ang 'egnede stumper' og 'passende omformning og relevant/ nødvendigt supplement' vil være byggematerialerne til artiklen OG vil indgå i

3. at udforme en **meta-opgavedel** som reflekterer over de formidlingsmæssige aspekter ved udarbejdelsen af artiklen i Illustreret Videnskab.

Denne metadel er især danskfaglig "med præsentation og brug af et danskfagligt begrebsapparat" (formidling) – men det vil være helt naturligt at du fx i overvejelser over valg og fravalg af materiale/problemstillinger også kommer ind på studieretningsfaget.

..... Måske er det en bedre idé at anbringe metadelen som punkt 2 og så have artiklen som punkt 3 (evt. som selvstændig bilagsmateriale, fordi den hvis det tekniske/grafiske ambitionsniveau er højt er udskrevet selvstændigt i andet program og på anden printer).

Hvad er faglig formidling?

Videnskabelig kommunikation og faglig kommunikation adskiller sig fra **faglig formidling** på afgørende punkter. Videnskabelig og faglig kommunikation er henvendt til fagfæller på lige fod, mens faglig formidling er henvendt til 'almindelige mennesker'. I de to første eksempler er kommunikationen symmetrisk – fagfolk der skriver til hinanden - mens den i forbindelse med faglig formidling er asymmetrisk.

Denne forskellighed hviler på at afsenderen har en større viden end modtageren – OG samtidig har en målsætning om at bibringe modtageren en del af den indsigt han selv er i besiddelse af. For at nå sit mål nemlig at gøre sin modtager klogere, må han tage udgangspunkt i et ofte anvendte Søren Kierkegaard-citat:

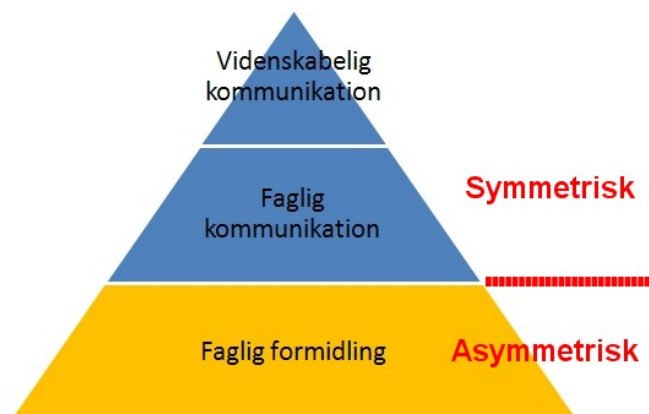
"Hvis det skal lykkes mig at føre et menneske mod et bestemt mål, må jeg først finde derhen, hvor han befinder sig, og begynde lige der.

Den, som ikke kan det, snyder sig selv, når han tror, at han kan hjælpe andre. For at hjælpe nogen, må jeg visselig forstå mere end han gør, men først og fremmest forstå, hvad han forstår. Hvis jeg ikke kan det, så hjælper det ikke, at jeg kan og ved mere [...]

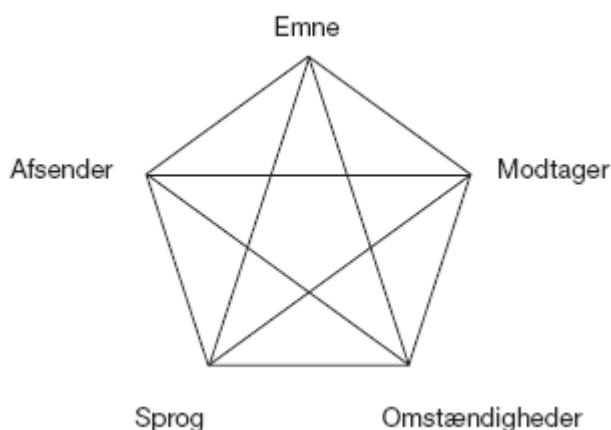
Al ægte hjælpsomhed begynder med ydmyghed over for den, jeg vil hjælpe, og dermed må jeg forstå, at dette med at hjælpe ikke er at ville herske, men at ville tjene.

Kan jeg ikke dette, så kan jeg heller ikke hjælpe nogen."

Søren Kierkegaard: Synspunktet for min forfattervirksomhed, Andet afsnit, Capitel 1 A, Paragraf 2 – 1849-1851

Generelt om kommunikationen

Hvis vi tager udgangspunkt i det traditionelle Pentagon har vi

et **emne** – på højt niveau, som vi som fagfolk –
afsenderen – vil formidle til
læseren – som ikke er fagmand
 - med det formål at gøre læseren klogere.

Omstændighederne er en mulig offentliggørelse i populærvidenskabeligt tidsskrift ala Illustreret videnskab, Samvirke, Helse

Sproget skal tilpasses til formål, modtager og en asymmetrisk kommunikationssituation

Hvad ved – vi om - modtageren?

Hvordan finder man så som formidler ud af hvad læseren ved? Man kan spørge ham – eller prøve at opspore hvilken formuleret målgruppe mediet – fx Illustreret Videnskab – arbejder med.:

På Bonniers hjemmeside

<http://www.bonnierpublications.com/Shared/bildbank/pdf/2008/IV.pdf>

anføres følgende om Illustreret videnskab

”REDAKTIONEL PROFIL:

Illustreret Videnskab tager læseren på en opdagelsesrejse i videnskabens verden. De gennemarbejdede artikler giver læseren et overblik og en indsigt, som er svær at finde i andre medier, inden for emner som lægevidenskabens resultater, biologernes opdagelser, astronomernes landvindinger, arkæologernes fantastiske fund og meget mere. Læseren er i et univers, hvor verden opleves, som den var, som den er, og som den vil udvikle sig i fremtiden.”

Og længere nede:

”Læserprofil

- 2/3 mandlige læsere, mellem 17 og 49 år
- Veluddannede
- Højere indkomst
- Teknologisk interesserede
- Rejser meget
- Kvalitetsbevidste”

Allerede her er man en del klogere – og kan begynde at indrette sin formidling efter læseren.

For ' Historie' som er Bonnier-koncernens magasin specielt for historie ser det tilsvarende således ud:

”REDAKTIONEL PROFIL: *Historie er et oplevelsesmagasin om historiske begivenheder. Med respekt for kilderne og i tæt samarbejde med fagfolk vender HISTORIE kendte scenarier på hovedet og finder nye og anderledes indgangsvinkler til historiske emner. På en levende og let-tilgængelig måde formidler magasinet historien om de begivenheder og personer, der har været med til at forme vores verden. Dette giver læseren overblik og perspektiv til verden, som den er i dag.*

Og:

Læserprofil

- Videbegærlige efter historiske begivenheder
- Personer mellem 35 og 59 år
- Overvægt af mænd samt indkomst over gennemsnit
- Er bl.a. interesseret i teknik, krigshistorie og opdagelser”

Det er muligt at fortsætte med denne kortlægning af Bonniers magasiner.

Coops **Samvirke**, som er et andet glimrende eksempel på et egnet medie – kan du læse mere om på www.printguiden.dk – under 'Medieinformation' > vælg 'S':

”Ud af Samvirkes ca. 1 mio. læsere er:

- 55% kvinder
- 27% har en husstandsindkomst på 600.000+
- 80% er i alderen 40+ og 45% er i alderen 40-59
- 79% bor i ejerbolig”

www.printguiden.dk

er en GENEREL indgang til oplysninger om målgruppe-profiler

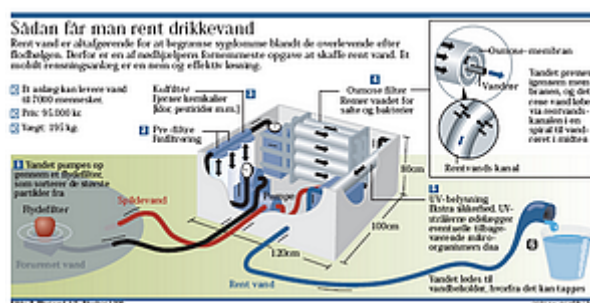

Hovedpunkter i konkrete tilrettelæggelse af formidlingen

- Skriv til **læserens vidensunivers**
- Anvend narrative – fortællende - elementer:
.... dvs. **skriv fortællinger** og brug **billeder og billedsprog**
.... Det giver :
Identifikation, spænding og en scenisk fremstilling, som læseren umiddelbart kan se for sig.

Anvend også:

- **Faktabokse**
- **Billeder - Illustrationer**
- **Tidslinjer**
- **Ordbøger:** opstilling af vigtige begreber, personer etc
- **Geografiske kort**
- **Procesgrafik**
- Se fx forskellige typer hos **Ritzaus nyhedsgrafik:**
http://www.ritzau.dk/fileadmin/user_upload/documents/GGrafik_BookLet.pdf
- Nettet – goggles **billedsøgning** – diverse fagblade etc er naturligvis også guldgruber ... med passende omhu!

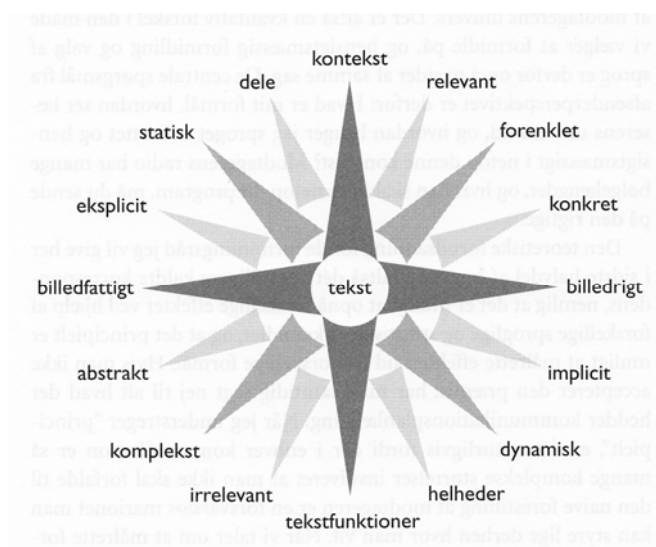

Vær **opmærksom på 2 vigtige forhold:**

1. du må ikke bruge alt for megen tid på selv at forsøge at lave professionel grafik –
2. Hvis du henter fra nettet – sørg omhyggeligt for at materialet passer til det **populæringsniveau** du har valgt!

Nedenstående Conceptmap (Meadmap) kan ses i hel størrelse her:

<http://go.meadmap.com/meadmap.html#mapid=9040&publishKey=MqoAtHt8PY>

formidlingskompasset

sprog og **formidling**

tekst og **kontekst**

formidling og **seleksion**

sprog og **forenkling**

sprog og **anskuelse**

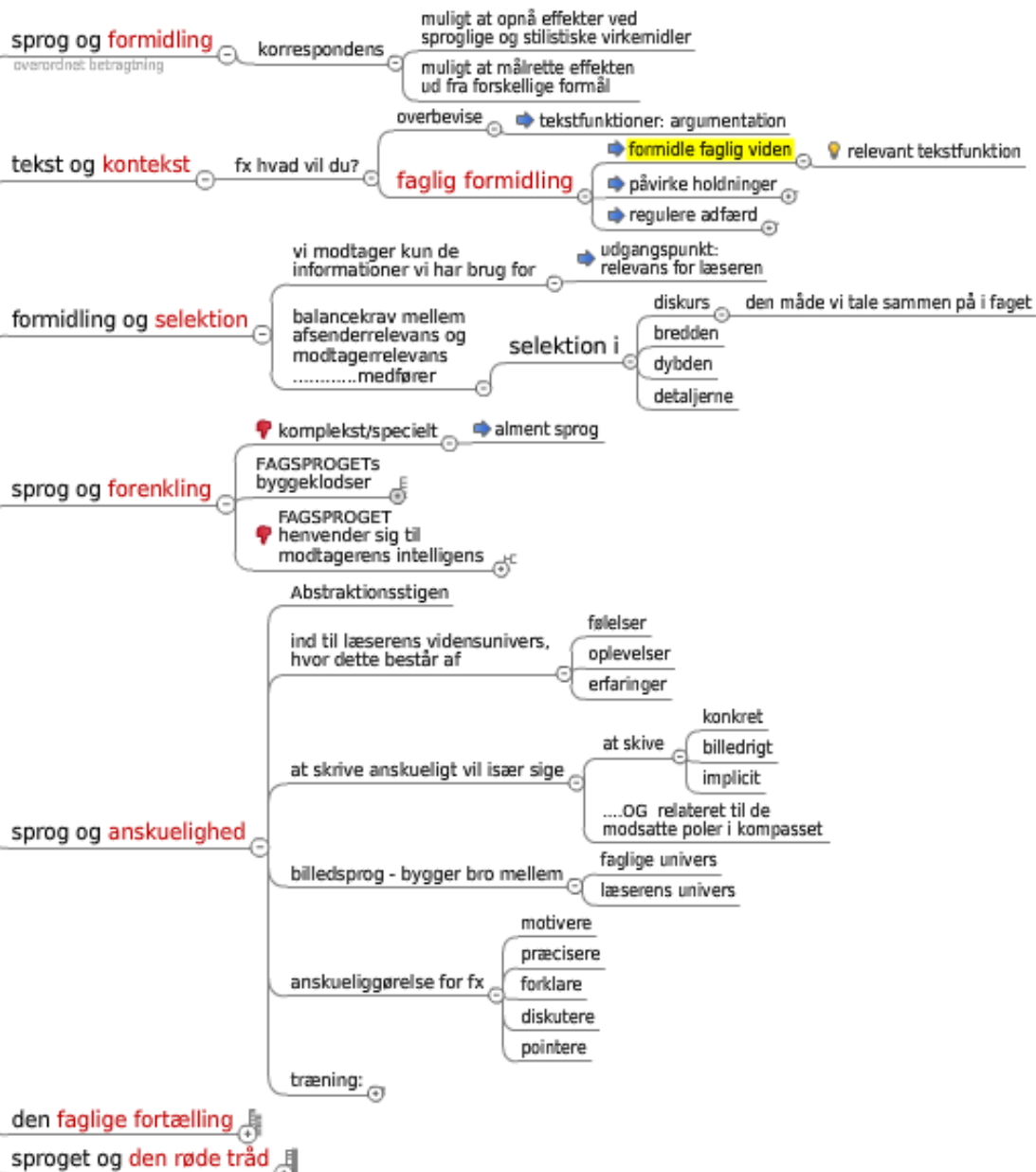
den **faglige fortælling**

sproget og **den røde tråd**

genrer i faglig formidling

formidlingskompasset

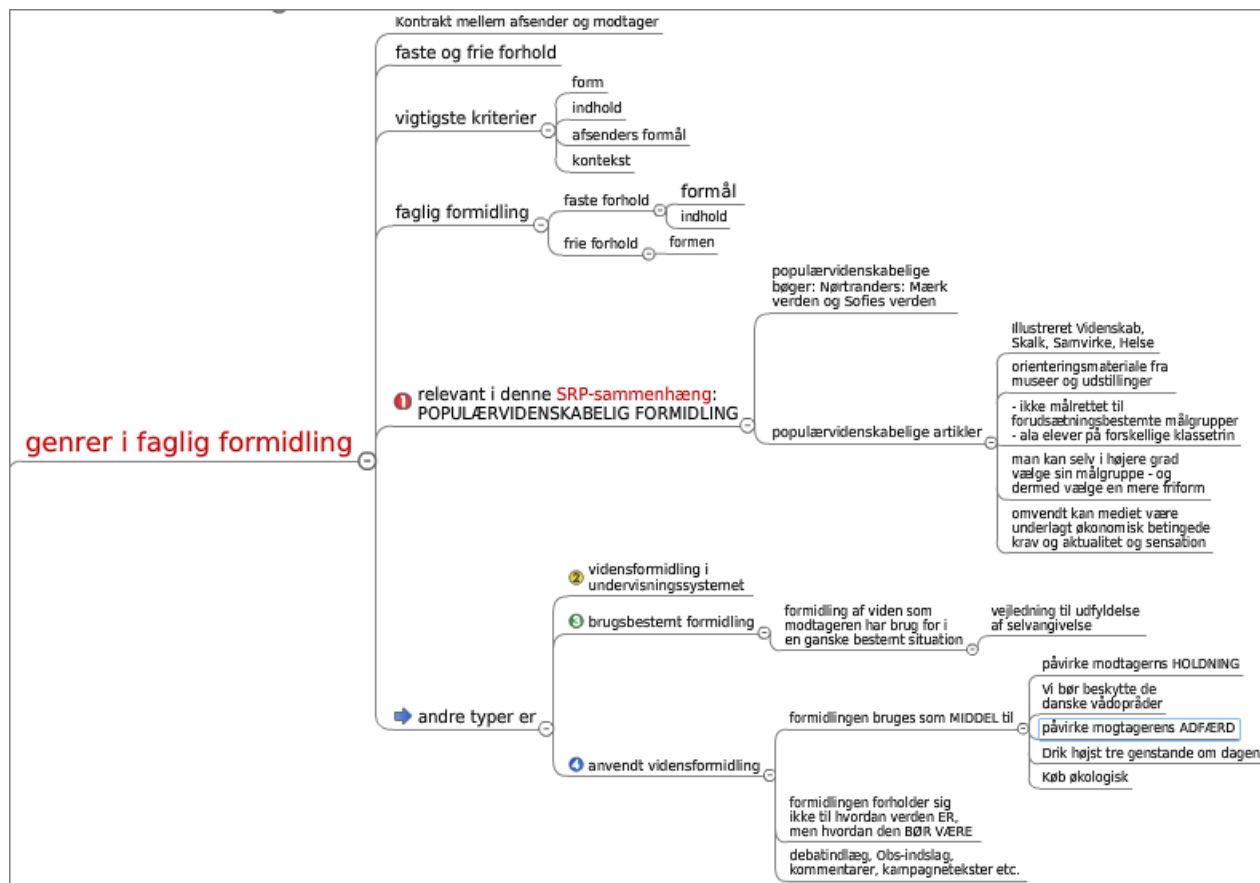
Hvad kan vi gøre?

formidlingskompasset

Hvad kan vi gøre?

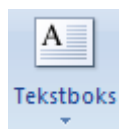

Tekniske forhold

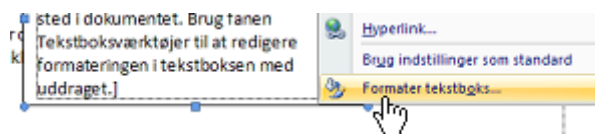
– hvilke programmer kan med fordel anvende etc – ang. opsætningen af den formidlende 'ARTIKEL'

Jeg vil anbefale dig at bruge **MWSnap.exe** som skærmlipser (når du skal klippe - dele af- et billede) og fx **Photofiltre** som billedprogram (begge ligger på disk eller memorystick du fik ved starten på Haslev Gymnasium).

Photofiltre er et meget omfattende program som ligner Photoshop – **men** det kan bruges uden problemer til mindre billedbehandlingsopgaver – fx når du har kopieret et billed-udsnit i MWSnap kan du 'indsætte som nyt billede' og gøre større – mindre – skarpere etc og derefter igen 'kopier' og indsætte i fx Word.

Da din artikel på fx 4 sider **ikke** forudsætter at du er uddannet grafiker kan du benytte Word til opsætningen. Funktionen Tekstboks kommer du rigtigt langt med. For at udnytte mulighederne i tekstboks-funktionen skal du indsætte 'Simpel tekstboks' – prikke (venstre museknap) på boksens sorte ramme og vælge 'Formater tekstboks' – tryk højre museknap!

Her kan du så justere fx 'indermargin til 0,0 i stedet for standard (som er 0,25) – eller hvad du synes passer.

Når du arbejder med tekstbokse – dvs ret korte linjelængder skal du i **WORD** vælge en mindre skrift – fx 9 pkt og gøre orddelingszonen meget lille – vælg orddeling i Sidelayout og derefter 'Indstillinger for orddeling' > 'Dele-zonen' til 0,25 + hak ved 'Automatisk' Og endelig 'Justeret' i Word-Startside under 'Afsnit' – så får du lige højremargen uden for voldsomme afstande mellem ordene.

'Tekstboks'-funktionen kan også bruges til at **indsætte billeder** (og tekst ind i mellem) så du kan styre hvor de enkelte dele af din artikel er.

Hvis du **ikke** vil kunne se kanterne/rammen af din tekstboks – går du igen ind i 'Formater tekstboks' - vælger Streger og farver og vælger 'Stregfarve' hvid – hvis din baggrund er hvid ... ellers den farve baggrunden er!

Layoutprogrammet 'Pageplus SE 1.0' kan hentes gratis på nettet – måske er der en mulighed for at inddrage dette til de elever som ikke har adgang til andre egentlige layoutprogrammer. Kræver nok udarbejdelse af vejledning og/eller egentlig undervisning.

Litteratur og links

Jensen, Leif Becher: Den sproglige dåseåbner – om at formidle faglig viden forståeligt - Roskilde Universitetsforlag 2007 (opr. 1.udg. 2001)

..... dele af bogen kan læses på nettet:

http://books.google.dk/books?id=hRgy21X7ziUC&dq=den+sproglige+d%C3%A5se%C3%A5bner&printsec=frontcover&source=bl&ots=INcvqV53VP&sig=fpZEB213hWbaDTojVluSkbSPvc&hl=da&sa=X&oi=book_result&resnum=6&ct=result#PPA12,M1

Fleming, Leslie og Bruno Ingemann (red): Faglig formidling – Praksis og konsekvenser - Roskilde Universitetsforlag 2003

.... Dele af bogen kan læses på nettet:

<http://books.google.dk/books?id=fEV5D5t0TvQC&printsec=frontcover&dq=Faglig+formidling#PPA57,M1>

Reinecker, Lotte (m.fl.): Skriv en artikel – om videnskabelige, faglige og formidlende artikler – Forlaget Samfundsfagslitteratur 2008

.... Dele af bogen kan læses på nettet:

http://books.google.dk/books?id=XRQrvUr6b_QC&pg=PA14&dq=genremeter#PPP1,M1

Rask, Kirsten: Fagsprog – vidensprog. Grafisk litteratur 2005

Forsk og fortæl -Rapport fra videnskabsministerens Tænketank vedrørende forståelse for forskning (2004)

<http://vtu.dk/filer/publikationer/2004/forsk-og-fortael/pdf/1-56.pdf>

Paludan, Katinka: At fortælle om videnskab (Kandidatspeciale Kbh. Universitet 2005) –

[http://www.update.dk/cfie/Kildebase.nsf/ID/KB01081927/\\$file/At_fortaelle_om_videnskab.pdf?OpenElement](http://www.update.dk/cfie/Kildebase.nsf/ID/KB01081927/$file/At_fortaelle_om_videnskab.pdf?OpenElement)

bilag til specialet:

[http://www.update.dk/cfie/Kildebase.nsf/ID/KB01082289/\\$file/Bilag_speciale.pdf?OpenElement](http://www.update.dk/cfie/Kildebase.nsf/ID/KB01082289/$file/Bilag_speciale.pdf?OpenElement)

Katinka Paludan: Videnssamfundet kræver god populærvidenskab:

http://www.life.ku.dk/Maalgruppe/medarbejdere/life_internt/~media/migration%20folder/upload/medarb/kom/docs/dlu/08dlu.pdf.ashx s. 10

Ritzaus nyhedsgrafik: http://www.ritzau.dk/fileadmin/user_upload/documents/GGrafik_BookLet.pdf

Denne vejlednings Conceptmap (Meadmap) kan ses i hel størrelse her:

<http://go.meadmap.com/meadmap.html#mapid=9040&publishKey=MqoAtHt8PY>

Forskningsministeriets hæfte 'Forsk og Fortæl' fra 2004 :

<http://vtu.dk/filer/publikationer/2004/forsk-og-fortael/pdf/1-56.pdf>